

„Metodika“ – výsledek odborně kvalifikovaného postupu nebo dohadovacího řízení?

Jana Musilová

Několik poznámek k odborným aspektům konstrukce Metodiky hodnocení výsledků výzkumu a vývoje v roce 2008 a 2009.

O „nesmyslnosti“ výsledku šestiletého úsilí Rady pro výzkum a vývoj o vytvoření Metodik hodnocení výzkumu a vývoje je v posledních měsících již přesvědčena takřka celá akademická veřejnost. V návrzích části státního rozpočtu na vědu a výzkum již totiž „Metodika“ přestala být hračkou svých tvůrců a jednou do roka noční můrou připomínkových míst, ale má se transformovat na koruny v podobě institucionální podpory na rozvoj výzkumných organizací podle jejich výzkumných výsledků. Dopad „Metodiky“ na financování je ovšem důsledkem její nesmyslnosti. Příčinou jsou snadno identifikovatelné odborné vady, srozumitelné i laikům. Ty ji však provázejí nikoli až v posledních měsících. Příčinou těchto vad je zase skutečnost, že se tvorba „Metodik“ nikdy neopírala o solidní datové ani kvalitativní analýzy a jejich pravidla, byť pracují s čísly a občas s jednoduchým vzorcem, byla stanovena dohadovacím řízením reprezentantů zájmových skupin v RVV(I) a jejich poradních orgánech. (Dokonce i mezi vrcholovými reprezentanty akademické obce se objevují vážně míněné názory, že přípravné analýzy nepřinesou pro koncepci hodnocení výzkumu a vývoje nic použitelného.)

Příspěvek se zabývá několika jednoduchými příklady odborných faux pas „Metodiky“, které jsou zjevné i bez matematických rozborů. Základním z nich je představa, že úroveň výsledků instituce lze posoudit na základě jediné číselné hodnoty, která nebere v úvahu oborové publikační standardy a specifika, nákladnost výzkumu v různých oborech, apod. Dílčí závady jsou:

- 1) I přes zdánlivou „propracovanost“ je financování velkých skupin institucí (skupina vysokých škol, skupina ústavů Akademie věd ČR) podle Metodiky v podstatě financováním podle jejich mohutnosti (počtu úvazků).
- 2) Jemnosti uvnitř vlastní metodiky spočívající v propracování bodovacího systému pro publikace v impaktovaných časopisech nijak nesouvisejí se základním požadavkem funkčnosti Metodiky – sloužit pro rozdělení peněz na poskytovatele, tj. mezi velké skupiny institucí. Projevit se mohou pouze v „soutěži“ jednotlivců a menších pracovišť.
- 3) Značný vliv na rozdílnost hodnocení mají oborová specifika. Například skupiny stejně personálně vybavených přírodovědných pracovišť (fakulty, ústavy, ...) „nasbírají“ vždy více bodů než je tomu u pracovišť v humanitních a společenskovědních oborech.
- 4) Propracování bodovacího systému pro publikace v impaktovaných časopisech je nekonzistentní s „ad hoc“ bodováním (tj. na základě dohadovacích řízení) ostatních výsledků VaV a poškozují obory, v nichž je standardním a důležitým výstupem

Příklady:

- 500 bodů (a tedy „finančních jednotek“) za krátký článek v Science nebo Nature, který je popularizací již jinde publikovaných výsledků, versus 40 bodů za vědeckou monografii ve světovém jazyce (v oborech nezařazených do NRRE za českou monografii jen 20 bodů).
- Monografie s nákladem nižším než 200 se „nepočítá“. U zahraničních vydavatelství není náklad uvede v tiráži a nelze jej zjistit (jde o obchodní tajemství).
- Body za monografii jsou 20 nebo 40, bez ohledu na obsah a jeho odbornou úroveň. Totéž platí pro publikace v neimpaktovaných časopisech.
- Přidělení bodů za publikaci ve sborníku závisí na pořádnosti správce komerční zahraniční databáze (sborník musí být zařazen v ISI Proceedings, jinak je úředně eliminován).
- Bodové hodnocení aplikovaných výsledků, které jsou snadno dosažitelné a neprojdou žádným řízením obdobným recenznímu řízení u knih a časopiseckých publikací (užitný vzor, v podstatě jakýkoli software) je na téže nebo vyšší úrovni, jako hodnocení vysoce kvalitní vědecké monografie. (Kniha má mimořádnou „smůlu“, když je psána česky.)

5) Způsob „matematického“ hodnocení výsledků v podobě publikací v impaktovaných časopisech prostřednictvím vážení hyperbolou není založen na solidním matematickém základu a může existovat řada jiných možností váhové funkce. Navíc samo „vážení“ výsledků podle pořadí IF časopisu v daném oboru lze zpochybnit.

Součástí příspěvku bude také představa o postupu, kterým by bylo možné při dobrém odborném zázemí pracovní skupiny, jaké mají například vysoké školy nebo Akademie věd ČR, dospět poměrně rychle (asi pětikrát rychleji než dosud RVV) a bez mnohamilionových finančních nákladů k vytvoření koncepce i postupů hodnocení VaV. Materiál byl autorkou příspěvku zpracován pro potřeby „Pracovní skupiny České konference rektorů pro Metodiku hodnocení VaV“.

x

x

x